

Hazırlayan:

Prof. Dr. Kerem Alkin

Türkiye İMSAD Ekonomi Danışmanı

Geçen cuma beklenenden iyi gelen ABD temmuz ayı istihdam verileri ile, euro-dolar paritesi 1,1893 dolardan, 1,1728 dolara kadar çakıldı. Ancak, küresel yatırımcılar halen dolarda uzun vadeli pozisyon almaya isteksizler. Bu nedenle, parite yeni haftaya 1,18 dolar civarında başladı. Yarın açıklanacak Türkiye'nin haziran ayı sanayi üretim verisi, bize 2. çeyrek büyüme konusunda ipucu sunacak.

- İki hafta önceki raporda şu cümleye yer vermiştim: "Başkan Trump'ın sebep olduğu belirsizlik bu tempoyla devam eder ve FED de eylül toplantısında bilanço küçültme kararını almaz ise, euro-dolar paritesinde 1,16-1,20 dolar bandında bir harekete şimdiden şaşımamalım." Uluslararası finans piyasaları, Başkan Trump, ailesi ve ekibiyle ilgili pek çok ilginç gelişmeyi dikkatle takip ederken, Dolar Endeksi'ndeki zayıflama da gözlerden kaçmadı. ABD'nin temmuz ayı istihdam verileri öncesinde, ADP ve Moody's Analytics'in 2 Ağustos Çarşamba günü açıkladığı veri, ABD'de özel sektör istihdamının temmuzda 178 binle beklentinin altında kaldığını göstermişti. Temmuz ayında tarım dışı istihdamın ise 180 bin kişi artması bekleniyordu. Açıklanacak tarım dışı istihdam verisinin heyecan yaratmayacağı beklentisi ile, küresel yatırımcıların dolardaki uzun pozisyonları azaltmaya devam etmesi, euro-dolar paritesini **3 Ağustos Perşembe günü, geç saatlerde, 2015 Ocak ayından bu yana geldiği en yüksek seviye olan 1.1893'e çıkarmış durumdaydı.** Oysa, küresel piyasa profesyonelleri, 1,1870 doların euro-dolar paritesinde kırılmasını pek beklemiyorlardı.
- 2 Ağustos ve 3 Ağustos'ta, 92,84 puana kadar gerileyen ve ABD Doları'nın dünyanın en önemli 6 para birimi karşısındaki performansını yansıtan Dolar Endeksi, 4 Ağustos Cuma günü açıklanan ABD temmuz ayı istihdam verilerinin küresel piyasa profesyonellerinin beklentilerinin çok üzerinde gelmesi sonrasında, 4 Ağustos Cuma kapanışında 93,54 puana kadar toparlandı. 180 bin artış beklenen tarım dışı istihdam artışının 209 bin kişi olarak açıklanması, saat başı ücretlerdeki artışın, haziran ayında yüzde 0.2 artış iken, temmuzda yüzde 0.3'e çıkması ve tersine işsizlik oranının yüzde 4.4'den, 4.3'e gerilemesi, **26 Ocak'tan bu yana, 4 Ağustos Cuma günü ABD Doları'nın en iyi çıkışı yapmasını sağladı ve 3 Ağustos Perşembe akşamı 1,1893 doları görmüş olan euro-dolar paritesi, 4 Ağustos Cuma günü, doların değer kazanımı ile, bir ara 1,1728 doları gördü. Bununla birlikte, kapanışta, euro-dolar paritesi 1,1773 dolara kadar toparlanmıştı. 7 Ağustos Pazartesi ile başlayan haftaya Dolar Endeksi 93,3-93,5 puan bandında başlarken, euro-dolar paritesi de 1,1771 dolardan başlayıp, 1,1766-1,1814 dolar bandında bir hareket etmekte.**

- **Uzmanlar, şimdilik euro-dolar paritesindeki hareketle ilgili analizlerinde, Avrupa'daki yaz tatilleri dolayısıyla işlem hacminin düşük olmasına işaret etmekte ve parite 1,1723 doları kırar ise, 1,1663 dolara kadar geri çekilebileceğini belirtmekte.** Bank of America Merrill Lynch'in değerlendirmesi, dolarda yükseliş için yer olmasına rağmen hedge fonlarının dolarda tekrar satışa dönmeleriyle birlikte, doların düşük kalacağına işaret ediyor. Bofa'nın G-10 Paraları Strateji Müdürü Athanasios Vamvakidis, bankanın çoğu müşterisinin, yılın büyük bir kısmında dolar satışında bulunduğunu ve doların temmuz ayında kurumsal yatırımcılardan bulduğu desteği kaybettiğini ifade etmiş. Nitekim, beklenenden hayli iyi gelen ABD temmuz ayı istihdam verileriyle, parite bir ara 1,1728 dolara kadar gerilemiş iken, tekrar 1,18 dolar düzeyine yakın bir noktaya toparlanmış olması, Başkan Trump'dan kaynaklanan belirsizlik nedeniyle, küresel yatırımcıların halen dolarda uzun vadeli pozisyon almaya meyilli olmadıklarını gösteriyor. **Görünen o ki, küresel yatırımcılar ABD'nin manşet ve çekirdek enflasyon verilerini de analiz edecekler ve bu analiz sonrasında, ABD Doları'nda daha uzun pozisyon almayı düşünebilirler. Çünkü, eylül ayı ortasındaki FED toplantısından bilanço küçültme kararı, aralık ayı toplantısından da bir faiz artışı kararı daha çıkması halinde, euro-dolar paritesinde trendin aşağıya dönmesi kaçınılmaz olacak.**
- FED cephesinde, Cleveland Fed Başkanı Loretta Mester, enflasyon verilerini yakından takip edeceklerini, Fed'in bilançosunu kademeli daraltılması halinde piyasaların bunu absorbe edebileceğini savundu ve tüm hedeflere ulaşılan kadar beklemenin geç olabileceğini vurguladı. Yani, enflasyonun yüzde 2'ye başlamasını beklemeden, bilanço küçültmenin başlaması gerektiğini savunmuş. Doların değerinin ise, kısmen AB gibi ticari ortakların iyiye gittiğini gösterdiğini de eklemiş. St. Louis Fed Başkanı James Bullard ise, enflasyon görünümünün 2017'de kötüleştiğini, bu nedenle kısa vadede faiz artışını destekleyemeyeceğini, yeni bir faiz artışının enflasyonun yüzde 2'ye ulaşmasını engelleyeceğini ifade etmiş. Tüm bu gelişmeler, euro-dolar paritesinin eylül ayı ortasına kadar 1,16-1,20 dolar aralığında hareket etmeyi sürdüreceğini gösteriyor. **Uluslararası derecelendirme kuruluşu S&P ise, kişisel gelirler raporundaki zayıf enflasyon verisinin ardından FED'in 2017'de bir kez daha ve 2018 yılında üç kez faiz artırımına gitmesi yönündeki beklentilerini revize etti. Kurumun yeni beklentisi, Fed'in 2017 yılında faiz artırımına gitmemesi ve 2018 yılında üç kez faiz artırımına gitmesi yönünde. S&P, ücret-fiyat sarmalının ücretleri ve fiyatları yukarı taşıdığına ilişkin bir işaret görmüyor.**
- Başkan Trump, ABD Kongresi'nin Rusya, İran ve Kuzey Kore'ye yönelik yeni yaptırım tasarısını "ciddi ölçüde kusurlu" olmasına karşın "ulusal birlik" için imzaladığını açıkladı. Yasalaşan tasarı ile Trump'ın Rusya'ya uygulanan yaptırımları kaldırmaya ya da değiştirmeye yönelik olası adımları, Kongre'nin onayına tabi olacak. Rusya'nın BM Daimi Temsilcisi Nebenzia, ABD Kongresi'nin Rusya'ya yönelik yeni yaptırımlar tasarısının yasalaşmasına ilişkin olarak, bu yasayı gündeme getirenlerin Rusya'nın politikasını değiştirmeyi düşünmekte hata ettiklerini, Rusya'nın eğilip

bükülmeyeceğini iyi bilmeleri gerektiğini ifade etti. Nebenzia, Başkan Trump'ın Rusya'ya yeni yaptırımlar uygulanmasını talep eden bu tasarıyı imzalamak zorunda kaldığını; yaptırımların ilişkilere zarar vermesi kaçınılmaz olmasına rağmen, ABD de dahil, Rusya'nın ortaklarıyla iş birliği yolları aramaya devam edeceğini belirtti.

- Rusya Başbakanı Medvedev ise, yeni yaptırımlar nedeniyle ABD ile ilişkilerin düzelme ihtimalinin artık kalmadığını ifade ederek, ABD, bu yaptırım hamlesiyle Rusya'ya yönelik tam kapsamlı bir ticaret savaşı başlattığını vurguladı. Medvedev, Trump Yönetimi'nin de büyük bir acizlik göstererek tüm yürütme gücünü Kongreye devrettiğini belirterek, Rusya'nın yeni yaptırımlarla başa çıkmayı başaracağını söyledi. AB Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker ise, ABD Başkanı Donald Trump'ın Rusya'ya ilave yaptırımlar getiren "Amerika'nın Düşmanlarıyla Yaptırımlar Yoluyla Mücadele Yasası"nı imzalaması sonrasında, Rusya'nın doğal gaz ve petrol projelerinde yer alan Almanya, Fransa, Hollanda ve Avusturya gibi AB üyesi ülke şirketlerinin zarar görmesi ihtimali karşısında ABD'ye karşı ekonomik çıkarlarını savunacaklarını ve düzenleme Avrupa çıkarlarının altını oycak bir şekilde uygulanırsa, AB'nin buna günler içerisinde yeterli ölçüde karşılık vermeye hazır olduğunu vurguladı. ABD-Rusya-AB hattında işler daha da gerginleşebilir.
- Çin'in ABD Başkanı Donald Trump tarafından "manipülasyonun büyük şampiyonu" olmakla suçlanmasına neden olan döviz rezervinde sürpriz bir artış daha yaşandı. Çin döviz rezervi, 18 milyar dolar olan aylık artış beklentilerine karşın 24 milyar dolar arttı ve 3 trilyon 81 milyar dolar oldu. Bu gelişme beklentileri aştığı gibi, önceki ay yaklaşık 3 milyar dolar olan artışın da 8 kat üzerinde. Yılın başından bu yana üst üste artan Çin rezervleri aynı zamanda 6 aylık ardışık artışta da Haziran 2014'ten bu yana ilk seriyi oluşturdu. Çin rezervindeki bu gelişmelerin arka planında ise hem değerleme etkisi hem de Çin Merkez Bankası (PBOC) döviz müdahalesi politikasıyla doların konumu öne çıkıyor. Dolar, global ölçekte değer kaybını sürdürürken yuanın değer kazanımı PBOC'un elini rahatlatıyor. Çin Devlet Döviz İdaresi, (SAFE) dolardaki değer kaybının rezervlerinde bulunan karşı para birimlerine değer kazancı olarak yansıdığını belirtti. Bu açıdan, değerleme etkisi rezervleri destekleyen faktörlerden biri. Diğer taraftan PBOC'nin 2016'daki döviz satım politikasını da değiştirmiş olabileceği tezi güçlü kalıyor.
- SAFE, döviz piyasasının son üç yılın en iyi dengesinde olduğunu belirtirken Haziran'da PBOC'nin net döviz satımları 7 ay sonra ilk kez artmış olsa da 2016'ya göre çok düşük. Çin, 2016'da yuandaki kaybı durdurmak üzere 320 milyar dolar rezerv harcamış ancak yuan yine de yılı yüzde 6,5 kayıpla tamamladı. Yuan geçen ay ise yaklaşık yüzde 0,8 değer kazandı ve kazanımlarını üçüncü ardışık aya taşıdı. Yuandaki değer kazancını ise sadece doların küresel değer kaybı değil sermaye çıkışlarının bastırılması da destekliyor. Çin, yuanda değer kaybını durdurmak için kredi kartı işlem takibine varan sermaye kontrolleri uyguluyor. Çin'li şirketlerin denizaşırı yatırımları için kredi kullanımları engelleniyor. Bu kapsamda, Türkiye'de 150 milyon dolarlık turizm yatırımına

hazırlanan Dalian Wanda Group'un da denizaşırı işlemlerine ilişkin Çin hükümetinden yaptırımlarla karşılaşabileceği belirtilmişti. 2017'nin ilk yarısında Çin reel sektörünün dışarıya doğrudan yatırımları yarı yarıya azaldı.

- 2008 küresel finans krizi, ABD hane halkının yüzde 54'ünün bir sonraki sabaha 100 dolarlık bir acil harcamayı karşılayamayacak duruma düşmesine sebep olmuştu. Krizden bu yana neredeyse 9 yıl geçse de, ABD hane halkının hala yüzde 46'sı ertesi sabah 100 dolarlık bir acil harcamayı karşılayamayacak durumda. Avrupa cephesinde ise, Eurostat'nın son raporu, Avrupa Birliği vatandaşlarının yüzde 32.9'unun ülkelerinin dışında en az bir haftalık tatil bütçesine sahip olmadığını gösteriyor. Bu oran en düşük yüzde 8 ile İsveç ve yüzde 13 ile Lüksemburg'da en yükseğe yüzde 66 ile Romanya ve yüzde 62 ile Hırvatistan'da kaydedildi. Ekonomik krizle boğuşan Yunanistan'da ise bu oran yüzde 53.6.